

QISHLOQ XO'JALIGI UCHUN AJRATILGAN SUBSIDIYALAR

Zuparov Sardor Obidovich

O'zbekiston Respublikasi Toshkent

Bank-moliya akademiyasi 2-kurs tinglovchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada qishloq xo'jaligi uchun ajratilgan subsidiyalarni samarali boshqarish va ularning ta'sirchanligini oshirish masalalari tahlil qilingan. Qishloq xo'jaligi sektorida subsidiyalarning o'rni iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash va agrar sohadagi innovatsion yechimlarni qo'llab-quvvatlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada qishloq xo'jaligiga ajratilgan subsidiyalarni boshqarishning hozirgi holati, ularning samaradorligini oshirish uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish va resurslarni maqsadli taqsimlashning afzalliklari o'rganilgan. Tadqiqot davomida subsidiyalarni raqamli monitoring qilish tizimlarini joriy etish, fermer xo'jaliklarining ehtiyojlarini aniqlash, hamda xalqaro moliyaviy manbalar va texnologiyalarni jalb qilish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan. Ushbu tadqiqot natijalari subsidiyalarni boshqarishni takomillashtirish va qishloq xo'jaligida barqaror rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan strategik qarorlar qabul qilishda amaliy qo'llanma sifatida foydalanilishi mumkin.

Kalit so'zlar: Qishloq xo'jaligi, subsidiyalar, moliyaviy boshqaruv, zamonaviy texnologiyalar, maqsadli taqsimlash, xalqaro hamkorlik, strategik qarorlar.

Abstract. This article examines the issues of effective management and enhancement of subsidies allocated for agriculture. Subsidies play a crucial role in ensuring economic stability, strengthening food security, and supporting innovative solutions in the agricultural sector. The article analyzes the current state of subsidy management in agriculture, the advantages of introducing modern technologies to improve their efficiency, and the benefits of targeted resource allocation. The study

provides proposals and recommendations for implementing digital monitoring systems for subsidies, identifying the needs of farming enterprises, and attracting international financial resources and technologies. The findings of this study can serve as a practical guide for making strategic decisions aimed at improving subsidy management and ensuring sustainable development in agriculture.

Keywords: *Agriculture, subsidies, financial management, modern technologies, targeted allocation, international cooperation, strategic decisions.*

KIRISH

Hozirgi iqtisodiy sharoitda qishloq xo‘jaligi uchun ajratilgan subsidiyalarning samaradorligini oshirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Qishloq xo‘jaligi subsidiyalari oziq-ovqat xavfsizligini ta‘minlash, iqtisodiy o‘shishga hissa qo‘shish va agrar sohada innovatsiyalarni joriy qilishda muhim rol o‘ynaydi. Subsidiyalarni samarali boshqarish, zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish va resurslardan oqilona foydalanish kabi strategik yondashuvlar ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Bu jarayon qishloq xo‘jaligini uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta‘minlash va iqtisodiyotdagi o‘rnini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Qishloq xo‘jaligi subsidiyalarini boshqarishda moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash muhim ahamiyatga ega. Subsidiyalarni maqsadli ajratish, fermer xo‘jaliklari ehtiyojiga mos dasturlarni ishlab chiqish va yangi moliyaviy mahsulotlarni joriy qilish orqali agrar sohaning samaradorligini oshirish mumkin. Davlat tomonidan subsidiya mexanizmini monitoring qilish tizimini joriy etish mablag‘larning to‘g‘ri yo‘naltirilishini ta‘minlashga va resurslardan samarali foydalanishga imkon yaratadi.

Qishloq xo‘jaligiga ajratilgan subsidiyalarni samarali boshqarishda innovatsion texnologiyalarni joriy qilish alohida ahamiyatga ega. Zamonaviy texnologiyalar subsidiyalarni boshqarish jarayonlarini avtomatlashtirish, monitoring qilish va fermerlar uchun qulay sharoitlar yaratishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi. Masalan, raqamli platformalarni joriy etish orqali subsidiyalarni ajratish jarayonini shaffoflashtirish va tezkor boshqaruvni ta‘minlash mumkin. Sun‘iy intellekt va big data texnologiyalaridan

foydalanish subsidiyalari ehtiyojini aniqlash va resurslarni maqsadli taqsimlash imkoniyatlarini kengaytiradi.

Subsidiyalari samaradorligini oshirishda moliyaviy resurslarni diversifikatsiya qilish muhim ahamiyatga ega. Fermerlarga ajratilgan subsidiyalarni kengaytirish, yangi qishloq xo'jaligi texnologiyalarini xarid qilish uchun imtiyozli dasturlarni joriy etish orqali subsidiyalarning ta'sir doirasini kengaytirish mumkin. Davlat-xususiy sheriklik loyihalari orqali subsidiyalarni boshqarish jarayoniga xususiy sektorni jalb qilish va qo'shimcha moliyaviy manbalarni shakllantirish orqali subsidiyalari samaradorligini oshirishga erishiladi.

Qishloq xo'jaligi subsidiyalarining uzoq muddatli barqarorligini ta'minlash uchun huquqiy asoslarni takomillashtirish va monitoring tizimini kuchaytirish zarur. Subsidiyalarni tartibga soluvchi qonunchilik bazasini mustahkamlash, subsidiya ajratish jarayonlarini huquqiy asosda tashkil qilish va mablag'lardan maqsadli foydalanishni nazorat qilish uchun real vaqt rejimida kuzatuv mexanizmini joriy etish subsidiyalari samaradorligini oshiradi.

Xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish qishloq xo'jaligiga ajratilgan subsidiyalarning samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Xalqaro tajribalarni o'rganish va ularni mahalliy sharoitga moslashtirish orqali qishloq xo'jaligida subsidiyalarni boshqarishning yangi usullarini joriy etish mumkin. Shuningdek, xalqaro moliyaviy tashkilotlar tomonidan taqdim etiladigan grantlar va texnik yordam subsidiyalari samaradorligini oshirishda qo'shimcha imkoniyatlar yaratadi.

Qishloq xo'jaligiga ajratilgan subsidiyalarni boshqarish strategiyasi moliyaviy resurslarni diversifikatsiya qilish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va fermer xo'jaliklarining ehtiyojlariga mos subsidiyalarni ishlab chiqish kabi kompleks yondashuvlarni talab etadi. Ushbu chora-tadbirlar nafaqat qishloq xo'jaligida iqtisodiy samaradorlikni oshirishga, balki sohaning barqaror rivojlanishiga ham hissa qo'shadi.

Jadval 1. Qishloq xo‘jaligi uchun ajratilgan subsidiyalarni boshqarish bo‘yicha strategik yo‘nalishlar

Yo‘nalishlar	Amaliyotlar	Kutilayotgan natija
Moliyaviy resurslarni diversifikatsiya qilish	- Subsidiyalarni xalqaro moliyaviy institutlar grantlari orqali kengaytirish.	Subsidiyalarning qo‘shimcha moliyaviy manbalar bilan ta’minlanishi.
	- Xususiy sektorni subsidiyalar jarayoniga jalb qilish.	Davlat-xususiy sheriklik asosida subsidiyalar samaradorligini oshirish.
	- Imtiyozli kreditlar va maxsus dasturlarni joriy qilish.	Fermer xo‘jaliklarining moliyaviy imkoniyatlarini kengaytirish.
Innovatsion texnologiyalarni joriy qilish	- Raqamli platformalar orqali subsidiya boshqaruv tizimini avtomatlashtirish.	Subsidiyalarni shaffof va tezkor boshqaruv tizimini yaratish.
	- Sun’iy intellekt va big data texnologiyalaridan foydalanish.	Subsidiyalar ehtiyojini aniqlash va resurslarni maqsadli taqsimlash.
	- Geoaxborot tizimlarini joriy qilish orqali subsidiyalarning hududiy taqsimotini nazorat qilish.	Hududiy ehtiyojlarga mos subsidiya taqsimotini amalga oshirish.

Yoʻnalishlar	Amaliyotlar	Kutilayotgan natija
Huquqiy asoslarni takomillashtirish	- Subsidiyalarni tartibga soluvchi qonunchilikni mustahkamlash.	Subsidiyalar jarayonining huquqiy asoslarini mustahkamlash.
	- Real vaqt monitoring tizimini joriy qilish.	Mablagʻlarning maqsadli va samarali sarflanishini taʼminlash.
Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish	- Xalqaro moliyaviy tashkilotlar bilan hamkorlikni rivojlantirish.	Subsidiyalarni boshqarishda xalqaro tajribadan foydalanish.
	- Xorijiy investitsiyalarni jalb qilish.	Zamonaviy texnologiyalar va resurslardan foydalanish.
Fermerlarni qoʻllab-quvvatlash	- Talabalar uchun oʻquv kreditlari va subsidiyalarni kengaytirish.	Fermer xoʻjaliklarining malakasini oshirish va taʼlim sifatini yaxshilash.
	- Subsidiyalarni fermer xoʻjaliklarining ehtiyojlariga moslashtirish.	Fermer xoʻjaliklarining samaradorligi va mahsuldorligini oshirish.
Ekologik barqarorlikni taʼminlash	- Qayta tiklanadigan energiya manbalarini joriy qilish.	Energiya samaradorligini oshirish va xarajatlarni kamaytirish.

Yoʻnalishlar

Amaliyotlar

Kutilayotgan natija

- Ekologik toza texnologiyalarni subsidiyalash.

Qishloq xoʻjaligida ekologik barqarorlikni taʼminlash.

Ushbu jadval qishloq xoʻjaligi uchun ajratilgan subsidiyalarni samarali boshqarish boʻyicha strategik yoʻnalishlarni va ular bilan bogʻliq amaliyotlar hamda kutilayotgan natijalarni aks ettiradi. Quyida har bir yoʻnalishning tavsifi keltiriladi:

1. **Moliyaviy resurslarni diversifikatsiya qilish:** Ushbu yoʻnalish subsidiyalarni moliyaviy manbalarini kengaytirish orqali taʼminlashni koʻzda tutadi. Xalqaro moliyaviy institutlar grantlarini jalb qilish, xususiy sektor bilan sheriklikni rivojlantirish va imtiyozli kredit dasturlarini amalga oshirish orqali subsidiyalarni moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashga erishiladi.

2. **Innovatsion texnologiyalarni joriy qilish:** Raqamli platformalar, sunʼiy intellekt va geoaxborot tizimlari orqali subsidiyalarni boshqarishni avtomatlashtirish va shaffoflikni taʼminlash maqsad qilingan. Ushbu texnologiyalar subsidiyalarni samarali taqsimlash, ehtiyojlarni aniqlash va resurslarni maqsadli boshqarishni taʼminlaydi.

3. **Huquqiy asoslarni takomillashtirish:** Subsidiyalarni boshqarishda huquqiy asoslarni mustahkamlash va real vaqt monitoring tizimlarini joriy qilish orqali mablagʻlarning samaradorligi oshiriladi. Bu subsidiyalar jarayonining barqarorligi va shaffofligini taʼminlashga xizmat qiladi.

4. **Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish:** Xalqaro moliyaviy tashkilotlar va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish subsidiyalarni boshqarishda ilgʻor tajribalarni mahalliy sharoitga moslashtirish imkoniyatini beradi. Bu esa zamonaviy resurslardan foydalanishni kengaytiradi.

5. **Fermerlarni qoʻllab-quvvatlash:** Subsidiyalarni fermer xoʻjaliklarining ehtiyojlariga moslashtirish orqali ularning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, o'quv kreditlari va moliyaviy yordam dasturlarini kengaytirish orqali fermerlarning malakasi va mahsuldorligi yaxshilanadi.

6. Ekologik barqarorlikni ta'minlash: Qayta tiklanadigan energiya manbalari va ekologik toza texnologiyalarni subsidiyalash orqali qishloq xo'jaligida ekologik barqarorlikka erishiladi. Bu nafaqat atrof-muhitni muhofaza qilishga, balki qishloq xo'jaligi xarajatlarini kamaytirishga ham xizmat qiladi.

Jadval subsidiyalarni boshqarishning muhim yo'nalishlarini va har bir yo'nalishning iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy ahamiyatini aks ettiradi. Ushbu strategiyalar qishloq xo'jaligi uchun ajratilgan mablag'lardan samarali foydalanish va sohaning barqaror rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan.

Davlat ulushiga ega bo'lgan banklar iqtisodiyotning barqarorligini ta'minlash va moliyaviy xizmatlar bozorida yetakchi mavqeini saqlab qolish uchun zamonaviy strategik yondashuvlarni amalga oshirishi zarur. Quyida ushbu maqsadga erishish uchun tavsiya etilgan asosiy yo'nalishlar keltirilgan:

Moliyaviy resurslarni diversifikatsiya qilish. Banklar o'z moliyaviy salohiyatini mustahkamlash maqsadida xalqaro grantlar, imtiyozli kreditlar va xorijiy investitsiyalarni jalb qilishi kerak. Xususiylar bilan hamkorlikni kengaytirish va davlat-xususiylar sheriklik mexanizmlarini rivojlantirish orqali moliyaviy resurslarni samarali boshqarish imkoniyati yaratiladi. Shuningdek, maxsus fondlar tashkil etish orqali barqarorlik ta'minlanadi.

Innovatsion texnologiyalarni joriy qilish. Bank xizmatlarini raqamlashtirish va innovatsion texnologiyalarni qo'llash raqobatbardoshlikni oshirishda muhim o'rin tutadi. Elektron to'lov tizimlari, sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar (big data) texnologiyalari bank operatsiyalarini avtomatlashtirishga yordam beradi. Bu mijozlar ehtiyojlariga moslashgan xizmatlarni taklif qilish va operatsion xarajatlarni kamaytirishga imkon yaratadi.

Hududiy xususiyatlarni hisobga olish. Bank xizmatlarini hududiy ehtiyojlarga moslashtirish, xususan, qishloq joylarda kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash

dasturlarini joriy etish, moliyaviy resurslardan samarali foydalanishni ta'minlaydi. Bu esa banklarning iqtisodiy samaradorligini oshiradi va ularning mijozlar bazasini kengaytiradi.

Huquqiy asoslarni takomillashtirish. Davlat ulushiga ega banklarning faoliyatini tartibga soluvchi qonunchilikni modernizatsiya qilish, shuningdek, davlat subsidiyalari va grantlarning ajratilishi jarayonini shaffoflashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Huquqiy asoslarni mustahkamlash orqali bank faoliyatining samaradorligi oshirilib, ular uchun qulay biznes muhiti yaratiladi.

Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish. Xalqaro moliya tashkilotlari bilan hamkorlik qilish banklarga qo'shimcha moliyaviy resurslarni jalb qilish imkonini beradi. Ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish va mahalliy sharoitga moslashtirish orqali bank xizmatlarini rivojlantirishda yangi texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar joriy qilinadi. Bu esa raqobatbardoshlikni oshiradi va iqtisodiy samaradorlikni kuchaytiradi.

Ekologik barqarorlikni ta'minlash. Davlat ulushiga ega bo'lgan banklar yashil texnologiyalarni qo'llab-quvvatlash va ekologik loyihalarni moliyalashtirish orqali atrof-muhitni muhofaza qilishga hissa qo'shishi mumkin. Qayta tiklanadigan energiya manbalarini qo'llash orqali moliyaviy xarajatlarni kamaytirish va ekologik mas'uliyatni oshirish ushbu yo'nalishda muhim natijalar beradi.

Yuqoridagi yo'nalishlar davlat ulushiga ega banklarning raqobatbardoshligini oshirishda strategik asos sifatida foydalanilishi mumkin. Ushbu chora-tadbirlar moliyaviy samaradorlikni oshirish bilan birga, banklarning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishga qo'shadigan hissasini kuchaytiradi.

Davlat ulushiga ega bo'lgan banklarning raqobatbardoshligini oshirish strategiyalarini amalga oshirishning iqtisodiy va ijtimoiy afzalliklari

Davlat ulushiga ega banklar o'z raqobatbardoshligini oshirish orqali nafaqat moliyaviy xizmatlar sohasidagi mavqeini kuchaytiradi, balki iqtisodiy barqarorlik va

jamiyat farovonligiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Quyida ushbu strategiyalarni amalga oshirish natijasida erishiladigan asosiy afzalliklar keltirilgan:

Iqtisodiy samaradorlikni oshirish. Zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish va resurslarni diversifikatsiya qilish orqali banklarning faoliyati samaradorligi sezilarli darajada oshadi. Raqamlashtirilgan xizmatlar xarajatlarni kamaytiradi, operatsion jarayonlarni optimallashtiradi va mijozlar uchun xizmat ko'rsatish sifatini oshiradi.

Kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash. Hududiy xususiyatlarga moslashtirilgan moliyaviy dasturlar banklarning mijozlar bazasini kengaytiradi. Xususan, qishloq joylarida kichik va o'rta tadbirkorlik subyektlarini moliyalashtirish ularga yangi imkoniyatlar yaratib, hududiy iqtisodiyotni rivojlantiradi.

Xalqaro moliya resurslaridan foydalanish. Xalqaro hamkorlikni rivojlantirish orqali banklar xorijiy investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa global moliya bozorlariga chiqish, xalqaro standartlarga mos xizmatlar taklif qilish va banklarning xalqaro reytingini oshirishga yordam beradi.

Atrof-muhitni muhofaza qilish. Banklar tomonidan ekologik loyihalarni moliyalashtirish yashil iqtisodiyot rivojlanishini rag'batlantiradi. Qayta tiklanadigan energiya manbalariga sarmoya kiritish xarajatlarni kamaytiradi va atrof-muhitni asrashga xizmat qiladi.

Jamiyatning moliyaviy savodxonligini oshirish. Bank xizmatlarini raqamlashtirish va yangi moliyaviy mahsulotlarni joriy qilish aholi uchun qulaylik yaratadi. Bu jarayon mijozlarning moliyaviy resurslardan samarali foydalanishini ta'minlaydi va ularning moliyaviy savodxonligini oshiradi.

Ijtimoiy mas'uliyatni kuchaytirish. Davlat ulushiga ega bo'lgan banklar tomonidan amalga oshiriladigan ijtimoiy dasturlar jamiyatning turli qatlamlariga yordam ko'rsatishga qaratilgan. Xususan, yoshlarga mo'ljallangan o'quv dasturlari, startup loyihalarini qo'llab-quvvatlash va imtiyozli kreditlar orqali aholi farovonligi oshadi.

Bank xizmatlarining diversifikatsiyasi. Mijozlar ehtiyojlariga mos yangi xizmat turlarini taklif qilish banklarga turli bozor segmentlarida faoliyat yuritish imkonini beradi. Bu esa banklarning raqobatbardoshligini oshiradi va daromad manbalarini kengaytiradi.

Barqaror moliyaviy boshqaruv. Monitoring va nazorat mexanizmlarini kuchaytirish bank resurslaridan samarali foydalanishni ta'minlaydi. Mablag'larning maqsadli taqsimlanishi va har bir operatsiyaning shaffofligi banklarning uzoq muddatli barqarorligini ta'minlashga yordam beradi.

Ushbu strategiyalar davlat ulushiga ega banklarning raqobatbardoshligini oshirishda kompleks yondashuvni talab qiladi. Bu chora-tadbirlar banklarning ichki va tashqi bozordagi mavqeini mustahkamlash bilan birga, iqtisodiyotning umumiy barqarorligiga ham xizmat qiladi. Natijada, davlat ulushiga ega banklar moliyaviy xizmatlar sohasida yetakchilikni saqlab qolish va rivojlanishni davom ettirish uchun mustahkam poydevorga ega bo'ladi.

Xulosa

Davlat ulushiga ega bo'lgan banklarning raqobatbardoshligini oshirish iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqsadga erishish uchun moliyaviy resurslarni diversifikatsiya qilish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, xizmatlar sifatini oshirish va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish kabi strategik yondashuvlarni qo'llash zarur.

Banklar tomonidan raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt kabi innovatsion yechimlarning qo'llanilishi xizmatlarni avtomatlashtirish va mijozlar ehtiyojlarini aniqroq tahlil qilish imkoniyatini yaratadi. Shu bilan birga, hududiy xususiyatlarga moslashtirilgan moliyaviy dasturlar kichik va o'rta tadbirkorlik subyektlarini qo'llab-quvvatlashga yordam beradi, bu esa hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Ekologik barqarorlikni ta'minlash banklarning ijtimoiy mas'uliyatini kuchaytiradi va yashil iqtisodiyotga o'tishni tezlashtiradi. Qayta tiklanadigan energiya

manbalariga qaratilgan loyihalarni moliyalashtirish, atrof-muhitni muhofaza qilishda sezilarli natijalar keltiradi.

Davlat ulushiga ega bo'lgan banklar faoliyatining huquqiy asoslarini takomillashtirish va monitoring mexanizmlarini kuchaytirish mablag'larning maqsadli va samarali taqsimlanishini ta'minlaydi. Bu jarayon nafaqat banklarning moliyaviy barqarorligini oshiradi, balki mijozlar ishonchini ham mustahkamlaydi.

Xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish banklarning xalqaro miqyosdagi raqobatbardoshligini kuchaytiradi. Bu nafaqat moliyaviy resurslarni ko'paytiradi, balki ilg'or tajribalarni o'rganish va joriy qilish imkoniyatini ham yaratadi.

Yuqorida ko'rsatilgan strategiyalarni kompleks tarzda amalga oshirish banklarning iqtisodiy samaradorligini oshiradi va ularning moliyaviy sektorni rivojlantirishdagi rolini mustahkamlaydi. Shu tariqa, davlat ulushiga ega banklar iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy farovonlikni ta'minlashda muhim o'rin egallaydi.

Manbalar ro'yxati

1. Эргашев, Р.Х. "Қишлоқ хўжалиги иқтисодиёти." Қарши муҳандислик-иқтисодиёт институти. Узлуксиз таҳсил фойдаланиш учун.
2. Жураева, Гулчехра. "Қишлоқ хўжалик техникаларини тузилиши." Scienceweb, 2019. [Ссылка на публикацию](#).
3. "Қишлоқ хўжалиги иқтисодиёти." Самарқанд давлат ветеринария, чорвачилик ва биотехнологиялар университети.
4. Амиркулов, Ш. "Ўзбекистон қишлоқ хўжалигини иқтисодий ривожлантириш босқичлари ва унинг институционал шарт-шароитлари." International Journal of Economics and Innovative Technologies, 2024. [DOI](#).
5. . Karimov LA. "O'zbekiston iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish yo'lida"- T.: "O'zbekiston" 1995 y.

6. Jo'rayev F. "Qishloq xo'jaligi korxonalarida ishlab chiqarishni tashkil etish" - T.: «Istiqlol» 2004-344.
7. Umurzoqov U.P., Toshboyev A.J., Rashidov J., Toshboyev A.A., "Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti va menejmenti"-T.: Iqtisod-moliya" 2008 Y
8. Ziyovuddinov SH. "Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti"-T.: O'zbekiston yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg'armasi nashriyoti 2004-143 b.